

RECENZÍÓK

Cikkismertetés: Közösségi koalíciók az USA-ban – tanulságok

Article review: Community coalitions in the US – lessons learnt

Ismertető: [Vitrai József](#)

Ismertetett cikk: Wolff T. (2001). The future of community coalition building. American journal of community psychology, 29(2), 263–268. <https://doi.org/10.1023/A:1010330730421>

Kulcsszavak: közösség; koalíció; együttműködés; érdekérvényesítés
Keywords: community; coalition; collaboration; advocacy

HÁTTÉR

Gyakorlati tapasztalataink arra mutatnak, hogy a közösségi koalíciók létrehozása sikerek és kudarcok keveréke. Emiatt a közösségi koalíció építését egyelőre nem lehet széles körben csodaszerként ajánlani. A kormányzat és az alapítványok túl gyakran hibásan közelítenek a koalíciók létrehozásához, melyek közül sok kudarcot vall. Ennek megváltoztatásához alaposan meg kell vizsgálnunk a közösségi koalíció építésének sikeres példáit, amelyek jelentős közösségi változásokat hoztak létre és figyelembe kell vennünk az ezekből a sikerekből levonható tanulságokat. Ezekkel a tanulságokkal új közösségi koalíciókat lehet gondosan felépíteni. A tanulságok alapján felépített közösségi koalíciók a jövőben kritikus szerepet tölthetnek be az alulról jövő kezdeményezésekkel, a polgárok szerepvállalásával, a sokszínűség képviselésével és az egészséges közösségek építésével foglalkozva. A következőkben a szerző a közösségi koalícióépítéshez javasol néhány kulcsfontosságú szempontot:

Az egész közösséggel való foglalkozás

A tapasztalatok szerint a koalíciók sikerének egyik kulcseleme az egész közösség megszólítása.

Ahogy a holisztikus orvoslás a hagyományos, "speciális" megközelítés hiányosságából alakult ki, ugyanúgy a közösségi koalícióépítés is a közösségek sikertelen, egyszempontú megközelítéséből született. Mivel egy közösség nagyobb, mint részeinek összessége, a koalíciónak az egész közösséggel kell foglalkoznia.

Ez azért kihívás, mert a közösségek rendkívül összetett és folyamatosan változó szervezetek. Egy beavatkozás megvalósítása során további nehézséget jelent, hogy az időközben módosuló belső és külső tényezők folyamatosan megváltoztatják a helyzetet.

Az alulról jövő kezdeményezések bátorítása

A közösségi koalíciókat gyakran nem a polgárok hozzák létre és nem is ők vezetik azokat. A sikeres koalícióknak azonban be kell vonniuk azokat, akiket a döntések leginkább érintenek. A lakosság és a közösség minden szektorát képviselők összefogása fórumot teremthet az előrevivő eszmecserére. Amikor ezek az erők egyesülnek, óriási a lehetőség a közösség problémáinak megértésére, a mögöttes okokra és az együttműködés új, kreatív módjaira.

A jövőben a közösségi koalícióknak be kell vonniuk a közösség tagjait a problémák meghatározásába, a beavatkozások kiválasztásába, valamint a végrehajtásban és az értékelésben való részvételbe.

Ez forradalmi változást jelenthet a hivatalos egészségügyi és humánszolgáltatási rendszerek és a közösségek újfajta együttműködésében.

A polgárok bevonása

Ha a közösségi koalíciók képesek az alulról jövő kezdeményezések támogatására, akkor ezzel felerősítik a polgárok szerepvállalását és egyúttal bővítik a társadalmi tőkét a közösségben. Így az iskolák, a kormányzat, az egészségügyi- és humán szolgáltatások, az egyházak és a vállalkozások partnerekké válhatnak egy olyan közösségi norma kialakításában, amely természetessé teszi a lakosság bevonásának gyakorlatát. Sok koalíció a szociális vállalkozókkal partnerségben a társadalmi változások inkubátoraként működik. A helyi innovációk az egész társadalomban végbemenő, nagyobb változások motorjai lehetnek és így értékes eszközei nemcsak a regionális innovációnak, hanem ténylegesen az országos változásoknak is.

Sokszínűség

A közösségi koalíciók célja, hogy fórumot teremtsenek a közösségi csoportok számára egymás jobb megértéséhez, közös jövőkép és cél kialakításához, valamint a jövőkép megvalósítását célzó cselekvésekhez. Fontos, hogy a jövőben a közösségi koalíciók aktívan toborozzanak sokszínű közösségi tagokat, hogy az eszmecserék átlépjék a rassz-, etnikai, osztály-, nemi és egyéb határokat. A koalícióknak aktívan foglalkozniuk kell az olyan kérdésekkel, mint a rasszizmus, a szexizmus, a homofóbia és az új bevándorlókkal szembeni diszkrimináció. Nem lesz elég, ha a koalíciók csupán a sokszínűséget képviselik; a sokszínűséget és a társadalmi igazságosságot a változásra irányuló cselekvésük részévé kell tenniük.

Együttműködés

Az együttműködés a többiek kapacitásának fokozása, egy olyan komplex rendszerbeli kölcsönhatás, amely valójában forradalmi koncepció. A közösségek a jövőben úgy fognak átalakulni, hogy nemcsak az egyének, hanem a szervezetek és a nagyobb közösségi rendszerek is együttműködnek egymással partnereik kapacitásának növelése érdekében.

Jelenleg a nagy rendszerek ritkán dolgoznak egymás erősítésén. Inkább akadályokat állítanak más rendszerek elé, ezzel gyakran a közösségnek ártanak. A kórházaknak, az egészségbiztosítóknak, az egészségügyi központoknak, a városrészeknek és a lakosoknak, valamint a kormányzatnak, az üzleti életnek és a vallási gyülekezeteknek közösen kellene felvállalniuk a közösség egészségéért való cselekvés küldetését. Hasonlóan, az oktatási rendszer javítása a szülők, a tanárok, az iskolák, az iskolaszékek, a vállalkozások és a vallási közösségek közös munkájával érhető el.

Szakmai szerepek, technikai támogatás és értékelés

A közösségi koalíciók működésének megértéséhez a tudományágak széles skálájára van szükség: népegészségügy, közösségi pszichológia, antropológia, közgazdaságtan, szociálpszichológia, közösség- és szervezetfejlesztés, hogy csak néhányat említsünk. E területek szakirodalmából merítve maximalizálni lehet a koalíciókban rejlő lehetőségeket. Lényeges lesz interdiszciplináris megoldásokat találni a támogatás, az értékelés és a források nyújtására. A közösségeknek országszerte szükségük van a közösségi koalíciók sajátosságaihoz illesztett, folyamatos képzésre és technikai támogatásra. Az internet alapvető fontosságú csatorna lesz arra, hogy ezeket az erőforrásokat az Egyesült Államok minden szegletébe és a világ minden tájára eljuttassuk. Az új, interdiszciplináris megközelítést alkalmazó koalíciós értékelések az értékelők és a közösségek közötti partnerségek kialakításán, valamint a közösség részvételén alapulnak majd az értékelési folyamat egészében.

Érdekérvényesítés

A koalíciók azonosítani tudják a siker útjában álló akadályokat, amelyek a helyi közösségi intézményeken belül vagy állami és nemzeti szinten történő érdekérvényesítést igényelnek. A globális gazdaságban a legkisebb vidéki közösségre is ható erők egyre inkább a több ezer mérfölddel arrébb hozott döntésekből fakadnak. Kurland (2001), az egészséges közösségek mozgalmának egyik alapítója megállapította, hogy az egészséges közösségek építése a hatalomról szól, nem a programokról. Ezért az érdekérvényesítés a koalíciók szükséges eszköze. Helyi szinten a dohányzásellenes koalíciók sikeresen alkalmazták ezt azért, hogy olyan helyi jogszabályok elfogadásáért szálltak síkra, melyek korlátozzák a dohányzást a

nyilvános helyeken. Sok ilyen koalíció lépett fel sikeresen például a korlátozókat elutasító éttermi szövetségek ellen. Szélesebb körű társadalmi változások eléréséhez a közösségi koalíciók infrastruktúrát is biztosíthatnak az országos vagy helyi szerveződések érdekérvényesítéséhez. A közösségi koalíciók csatlakoztak például a gyermekek átfogóbb egészségügyi ellátását célzó állami kezdeményezésekhez, és támogatták a jobb élethez szükséges bérek, az általános egészségügyi ellátás és a jóléti reform ügyét is.

Kormányzintű változások

Ahhoz, hogy a közösségi koalíciók növekedését és hatékonyságát országszerte elősegítsék, a kormánynak két területen kell változnia.

Először is, a kormányoknak ki kell fejleszteniük olyan képességet, ami lehetővé teszi, hogy holisztikusan tudjanak foglalkozni a közösségek igényeivel. A jelenlegi kormányzati struktúra ún. "silókat" hoz létre a különböző problémák megoldására, ami ellentétes a holisztikus közösségi megközelítéssel. Egy közösség például csak úgy tudja igazán kezelni az asztma problémáját a hátrányos helyzetű városnegyedekben, ha együttműködik a környezetvédelmi, lakásügyi, közlekedési, egészségügyi és más kormányzati ágazatokkal.

Hiszen azt nem lehet kezelni anélkül, hogy minden szereplő összehangoltan cselekedne. Másodszer, a kormányoknak át kell adniuk a hatalmat és a felelősséget a problémáik megoldásához a közösségeknek. Mindig is ez volt a decentralizáció kinyilvánított szándéka, de most a közösségi koalícióknak azt kell követelniük, hogy a döntéshozatalt helyi szintre vigyék le. Azok a helyi, állami és szövetségi kezdeményezések, amelyek a minisztériumok közötti fokozott koordinációval és együttműködéssel, valamint a döntéshozatali hatáskörök helyi közösségekre való

nagyobb átruházásával kísérleteznek, képesek lesznek jelentős közösségi változásokat és mérhető közösségi eredményeket elérni.

Egészséges közösségek

A közösségi koalíciók jövőjét legjobban az egészséges közösségek vetítik előre. Az egészséges közösségek kezdeményezéseinek jellemzői (Norris & Howell, 1999) a következők:

- az egészséget és a közösséget tágan értelmezik,
- a közösségi értékekből vezetik le a jövőképet,
- céljuk az élet minőségének javítása,
- rendszerszintű változásra törekszenek,
- bennük sokféle polgár vesz részt és vállal felelősséget,
- a helyi eszközök és erőforrások felhasználásával építenek kapacitást,
- valamint mérik az előrehaladást és az eredményeket.

Az egészséges közösségi koalíciók integrált jövőképet nyújtanak, ami nemcsak az egészségügyi ágazatból, hanem a környezetvédelmi ágazatból, az önkormányzati tervezésből, valamint az alulról építkező és a vallási csoportokból is ered. Bár ezek a csoportok különböző elnevezések alatt működnek, közös bennük az egészséges közösségek folyamatai iránti elkötele-

zettség. Az egészséges közösségek képesek mozgósítani egy közösség minden erejét, hogy együtt dolgozzanak a közös elképzelések és célok elérése érdekében. Ezek a koalíciók egyesítik az önkormányzati tervezők, az egészségügyi és humán-szolgáltatási rendszerek, valamint a környezetminőséggel és a közbiztonsággal foglalkozók erőfeszítéseit. Az egészséges közösségek jövőképe és küldetése az, hogy minden közösség egészséges közösség legyen.

AJÁNLÁS

Támaszkodva az amerikai közösségi koalíciók működéséről összegyűlt tapasztalatokra, érdemes lenne feltámasztani a Magyarországon a 2000-es évek elején elindított egészségkoalíciók mozgalmát. A bemutatott cikkben összefoglalt tanulságok összhangban vannak a korábban az Egészségfejlesztés folyóiratban ismertett új népegészségügyi szemlélettel, az N3.0-val (Vitrai et al., 2021). Az N3.0-ban javasolt partneri együttműködések jól megfelelnek a cikkismertetésben szereplő egészséges közösségi koalícióknak.

A formálisan is megalakított, majd szervezetenként is átment partneri együttműködések minden bizonnyal sikeres zászlóvivői lehetnének a hazai egészségfejlesztésnek (Lippai, 2022).

HIVATKOZÁSOK

- Wolff T. (2001). The future of community coalition building. *American journal of community psychology*, 29(2), 263–268. <https://doi.org/10.1023/A:1010330730421>
- Kurland, J., & Zeder, J. (2001). Coalition building: The promise of government. *American Journal of Community Psychology*, 29(2), 285–292. <https://doi.org/10.1023/A:1010386915400>
- Lippai, L. (2022) Könyvismertetés: Egészségfejlesztő szervezetfejlesztés – álom vagy realitás? *Egészségfejlesztés*, 63(3), 36–38. <https://doi.org/10.24365/ef.8759>
- Norris, T., & Howell, L. (1999). *Healthy people in healthy communities: A dialogue guide*. Chicago: Coalitions for Healthy Cities and Communities.
- Vitrai, J., Bíró, É., Girán, J., Kollányi, Zs., Pipicz, M., Somhegyi, A., & Várfalvi, M. (2021). Milyen legyen a népegészségügy legújabb iránya? Vitaindító az új népegészségügyi szemlélet sajátosságairól. *Egészségfejlesztés*, 62(1), 81–94. doi: 10.24365/ef.v62i1.716

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

A cikkismertetés elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

INFORMÁCIÓK A SZERZŐRŐL

Vitrai József

Magyar Népegészségügy Megújításáért Egyesület, Multidiszciplináris Egészség és Jólét folyóirat, Budapest; Széchenyi István Egyetem Egészség- és Sporttudományi Kar Preventív Egészségtudományi Tanszék, Győr vitrai.jozsef@gmail.com

CIKKINFORMÁCIÓK

Doi: [10.58701/mej.9609](https://doi.org/10.58701/mej.9609)

Beküldve: 2022. 12. 27.

Elfogadva: 2023. 01. 06.

Megjelentetve: 2023. 03. 06.

Copyright © 2022 Vitrai József. Kiadó: Magyar Népegészségügy Megújításáért Egyesület. Ez egy nyílt hozzáférésű cikk a CC-BY-SA-4.0 licenstszerződés alapján.